



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSTVO, TURIZEM IN ŠPORT
TRŽNI INŠPEKTORAT REPUBLIKE SLOVENIJE

Dunajska cesta 160, 1000 Ljubljana

T: 01 280 87 00

E: gp.tirs@gov.si

W: www.tirs.si

Tržni inšpektorat Republike Slovenije izdaja

SMERNICE

**za izvajanje Zakona o preprečevanju pranja denarja in
financiranja terorizma pri opravljanju dejavnosti
prometa s plemenitimi kovinami in dragimi kamni ter
izdelki iz njih**

Julij 2025

Na podlagi 169. člena Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (Uradni list RS, št. 48/22 in 145/22, v nadaljnjem besedilu ZPPDFT-2) v zvezi z e) točko prvega odstavka 152. člena ZPPDFT-2 mag. Andreja But, glavna tržna inšpektorica Tržnega inšpektorata Republike Slovenije, izdaja

Smernice za izvajanje Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma pri opravljanju dejavnosti prometa s plemenitimi kovinami in dragimi kamni ter izdelki iz njih

1. Uvod

ZPPDFT-2 v 169. členu pooblašča Tržni inšpektorat Republike Slovenije za izdajo smernic z namenom enotnega izvajanja posameznih določb tega zakona in na njegovi podlagi sprejetih predpisov. Te smernice so namenjene zavezancem iz m) alineje 19. točke prvega odstavka 4. člena ZPPDFT-2, to je pravnim in fizičnim osebam, ki opravljajo posle v zvezi z dejavnostjo prometa plemenitih kovin in dragih kamnov ter izdelkov iz njih. Izdane smernice so svetovalne narave in so namenjene zavezancem za lažje razumevanje in izvajanje določb ZPPDFT-2.

V skladu s 1. točko 3. člena Zakona o izdelkih iz plemenitih kovin (ZIPLEK) so plemenite kovine platina, zlato, paladij in srebro. Platina je najbolj plemenita, sledijo ji zlato, paladij in srebro. Izdelki iz plemenitih kovin so nakit, zlatarjevo, urarjevo ali srebrarjevo blago ali drugi izdelki, izdelani v celoti ali delno iz plemenitih kovin oziroma njihovih zlitin (3. točka 3. člena ZIPLEK).

Nadzor nad izvajanjem določb ZPPDFT-2 pri pravnih in fizičnih osebah, ki opravljajo posle v zvezi z dejavnostjo prometa plemenitih kovin in dragih kamnov ter izdelkov iz njih, na podlagi sedmega odstavka 164. člena ZPPDFT-2 opravlja Tržni inšpektorat Republike Slovenije. Pooblastila za izvajanje inšpekcijskega nadzora ima tudi Urad za preprečevanje pranja denarja (v nadaljnjem besedilu: UPPD).

2. Opredelitev pojmov pranja denarja in financiranja terorizma

Pranje denarja po ZPPDFT-2 pomeni katero koli ravnanje z denarjem ali premoženjem, pridobljenim s kaznivim dejanjem, ki vključuje:

- zamenjavo ali kakršen koli prenos denarja ali drugega premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja;
- skrivanje ali prikrivanje prave narave, izvora, nahajanja, gibanja, razpolaganja, lastništva ali pravic v zvezi z denarjem ali drugim premoženjem, ki izvira iz kaznivega dejanja.

Denar oziroma premoženje, ki je pridobljeno s storitvijo kaznivega dejanja je "umazan denar." Tak denar je »opran«, ko njegov pravi izvor ni razviden in ima vse lastnosti legitimno pridobljenega premoženja. **Končni cilj pranja denarja je vključitev »opranega« denarja v običajne poslovne tokove, ki so sestavni del zakonite poslovne dejavnosti oziroma investiranje v nadaljnjo kriminalno dejavnost (npr. financiranje terorizma).**

Financiranje terorizma po ZPPDFT-2 je zagotavljanje ali zbiranje oziroma poskus zagotavljanja ali zbiranja denarja ali drugega premoženja zakonitega ali nezakonitega izvora, posredno ali neposredno, z namenom ali zavedajoč se, da bo v celoti ali delno uporabljeno za izvedbo terorističnega dejanja ali drugega dejanja, povezanega s terorizmom, ali da ga bo uporabil terorist

ali teroristična organizacija.

V nasprotju s pranjem denarja, pri katerem je predmet prikrivanja lahko samo nezakonito pridobljeno premoženje, torej premoženje ustvarjeno s predhodno izvršitvijo določenega kaznivega dejanja, so pri financiranju terorizma sredstva, namenjena za izvedbo terorističnega dejanja lahko tako zakonitega izvora (pridobljena iz npr. osebnega dohodka, dobička, sponzorskih sredstev) kot tudi nezakonitega izvora (sredstva pridobljena s kaznivim dejanjem davčne zatajitve, korupcijskih kaznivih dejanj, trgovine z mamili ali orožjem itn).

Dejanje pranja denarja in financiranje terorizma je kot kaznivo dejanje opredeljeno v Kazenskem zakoniku (KZ-1), in sicer v 109. členu KZ-1 (financiranje terorizma) in 245. členu KZ-1 (pranje denarja).

Prizadevanja storilcev kaznivih dejanj in oseb, ki jim pri tem pomagajo, da bi prikrili izvor premoženjskih koristi, pridobljenih s kaznivimi dejanji, ali pa zakonit ali nezakonit denar preusmerili v namene terorizma, lahko resno ogrozijo trdnost, integriteto in stabilnost kreditnih institucij in finančnih institucij ter zaupanje v finančni sistem kot celoto. Pranje denarja in financiranje terorizma ima negativne posledice tudi na družbo kot celoto. Za boj proti pranju denarja in financiranju terorizma zgolj aktivnost pravosodnih organov ne zadošča, potrebno je tudi sodelovanje gospodarstva.

3. Obveznosti oseb, ki opravljajo posle v zvezi z dejavnostjo prometa plemenitih kovin in dragih kamnov ter izdelkov iz njih

Zaradi odkrivanja ter preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma trgovci s plemenitimi kovinami in dragimi kamni ter izdelki iz njih (v nadaljevanju zavezanci) izvajajo naloge, določene z ZPPDFT-2 in predpisi, sprejetimi na njegovi podlagi. V skladu s tem so zavezanci dolžni v svoj poslovni proces vgraditi predpisane preventivne ukrepe, s katerimi zmanjšajo možnost tveganja zlorabe za pranje denarja ali financiranje terorizma.

Zavezanci morajo tako v skladu s 17. členom ZPPDFT-2:

- 1.) izdelati oceno tveganja pranja denarja in financiranja terorizma;
- 2.) vzpostaviti politike, kontrole in postopke za učinkovito ublažitev in obvladovanje tveganj pranja denarja in financiranja terorizma;
- 3.) izvajati ukrepe za poznavanje stranke (v nadaljevanju pregled stranke) na način in pod pogoji, ki jih določa ZPPDFT-2;
- 4.) sporočati predpisane in zahtevane podatke ter predložiti dokumentacijo Uradu za preprečevanje pranja denarja (UPPD);
- 5.) imenovati pooblaščenca in namestnika pooblaščenca, ter zagotoviti pogoje za njihovo delo;
- 6.) skrbeti za redno strokovno usposabljanje zaposlenih ter zagotoviti redne notranje kontrole nad opravljanjem nalog po ZPPDFT-2;
- 7.) pripraviti seznam indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma;
- 8.) zagotoviti varstvo in hrambo podatkov ter upravljanje predpisanih evidenc;
- 9.) izvajati politike in postopke skupine ter ukrepe odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v lastnih podružnicah in hčerinskih družbah v večinski lasti v državah članicah in v tretjih državah; in
- 10.) izvajati druge predpisane naloge in obveznosti.

Zavezanec lahko eno ali več nalog izvede s pomočjo zunanjih izvajalcev, razen nalog iz 4., 5., 6. in 9. točke. Zavezanec odgovarja za to, da zunanji izvajalec izvede vse naloge v skladu z ZPPDFT-2 in na njegovi podlagi izdanimi predpisi.

3.1 Izdelava ocene tveganja pranja denarja in financiranja terorizma

Tveganje pranja denarja in financiranja terorizma je tveganje, da bo stranka izrabila finančni sistem za pranje denarja ali financiranje terorizma oziroma da bo stranka poslovno razmerje, transakcijo, produkt, storitev ali distribucijsko pot ob upoštevanju dejavnika geografskega tveganja (država ali geografsko območje) posredno ali neposredno uporabila za pranje denarja ali financiranje terorizma (18. člen ZPPDFT-2).

Da bi zavezanec preprečil preveliko izpostavljenost negativnim učinkom pranja denarja in financiranja terorizma, mora v skladu s smernicami, ki jih izda nadzorni organ, ob upoštevanju poročila o ugotovitvah nacionalne ocene tveganja¹ in nadnacionalne ocene tveganja, ter na podlagi lastnih ocen tveganja, **izdelati oceno tveganja**, s katero opredeli nivo izpostavljenosti določene stranke, poslovnega razmerja, transakcije, produkta, storitve idr. Zavezanec oceni tveganje posamezne skupine ali vrste stranke, poslovnega razmerja, transakcije, produkta, storitve ali distribucijske poti in upošteva dejavnike geografskega tveganja glede na možne zlorabe za pranje denarja ali financiranje terorizma. Zavezanci, ki imajo podružnice in hčerinske družbe v večinski lasti v državah članicah in v tretjih državah, izdelajo tudi oceno tveganja skupine upoštevajoč tveganja, ki so jim izpostavljene njihove podružnice in hčerinske družbe v večinski lasti ter skupina kot celota (ocena tveganja skupine).

Analiza tveganja mora temeljiti na poznavanju značilnosti poslovanja trgovca s plemenitimi kovinami in dragimi kamni ter izdelki iz njih ter stranke, s katero se vzpostavlja poslovno razmerje. Gre za pristop, ki temelji na analizi in oceni tveganja (risk-based approach), ki zavezancem nalaga, da vzpostavijo svoje notranje kriterije, s katerimi določijo, kdaj so posamezna dejanja sumljiva.

Priprava ocene tveganja je nujen predpogoj za izvedbo predpisanih ukrepov pregleda stranke, saj je od umestitve stranke, poslovnega razmerja, storitve ali transakcije v eno od kategorij tveganosti odvisna vrsta pregleda stranke (običajen pregled, poenostavljen pregled, poglobljen pregled).

Analiza tveganja oziroma postopek določanja ocene tveganja mora odražati specifičnost zavezanca in njegovega poslovanja (npr. velikost in sestavo družbe, obseg in sestavo njenih poslov, vrste strank, s katerimi posluje, vrste produktov, ki jih ponuja itd.).

S tem ko trgovec s plemenitimi kovinami in dragimi kamni ter izdelki iz njih svoje stranke in posle obravnava na podlagi pristopa, ki temelji na oceni tveganja, mu je omogočeno, da se bolj uspešno in učinkovito prilagodi trenutnim tveganjem, ter svojo pozornost in sredstva nameni tistim strankam in poslom, ki predstavljajo večje tveganje z vidika pranja denarja in financiranja terorizma. Sektor plemenitih kovin in dragih kamnov ter izdelkov iz njih zaradi svojih edinstvenih značilnosti predstavlja eno izmed glavnih tarč za pranje denarja. Blago visokih vrednosti v kombinaciji z dobičkonosnostjo je namreč privlačen vir za prikrivanje sredstev nezakonitega izvora.

¹ Nacionalna ocena tveganja za RS se posodablja najmanj vsake 4 leta in je objavljena na spletni strani UPPD.

Najpogostejše uporabljeni dejavniki za presojanje tveganja so:

- deželna oziroma geografska tveganja (različne države predstavljajo različne stopnje in vrste tveganja, npr. nekatere države imajo višjo ali nižjo stopnjo kriminala in različne predpise),
- tveganja strank in poslovnih partnerjev,
- tveganja, vezana na produkte oziroma storitve.

➤ **Deželna oziroma geografska tveganja**

Dejavniki, ki lahko vplivajo na določitev, ali neka država predstavlja večje tveganje pranja denarja, so:

- kraj izkopavanja dragih kamnov ali plemenitih kovin (v nadaljevanju: blago);
- kraj, kjer je blago očiščeno;
- lokacija prodajalca;
- lokacija kupca;
- kraj izročitve oziroma dostave blaga, in
- lokacija, v kateri je bila izvedena transakcija oziroma plačano blago.

Izkopavanje plemenitih kovin in dragih kamnov je z vidika pranja denarja in financiranja terorizma še posebej ranljivo, če poteka na oddaljenih lokacijah v državah z minimalno prisotnostjo vlade ali primerne infrastrukture. Na nekaterih področjih je izkopavanje plemenitih kovin in dragih kamnov pod nadzorom oboroženih nevladnih skupin.

Dejavniki, ki jih je v zvezi z določenim poslom s plemenitimi kovinami in dragimi kamni potrebno upoštevati pri ugotavljanju, ali neka država predstavlja povečano tveganje ali ne, so naslednji:

- ali država, ki proizvaja ali trguje s surovimi diamanti, sodeluje v t.i. Kimberleyevem Procesu²,
- ali so bili proti državi uvedene sankcije, embargo ali podobni ukrepi,
- raven uveljavljenih protikorupcijskih zakonov in drugih podobnih predpisov s področja organiziranega kriminala v državi,
- raven državnega nadzora nad poslovanjem in delovno silo ter/ali trgovanjem na področju izkopavanja plemenitih kovin in dragih kamnov,
- ali je država, od koder bo ali je izvedena transakcija oziroma posel, poznana po izkopavanju plemenitih kovin in dragih kamnov ali trgovanju s produktom, ki je predmet posla (diamanti, dragulji ali plemenite kovine),
- ali je država pričakovani vir velikih zalog obstoječih diamantov, draguljev ali plemenitih kovin, ki temeljijo na nacionalnem bogastvu, trgovski praksi in kulturi (trgovski centri kot je npr. Antwerpen v Belgiji) ali nepričakovani vir (velike količine starega zlatega nakita v revnih državah v razvoju).

² Proces Kimberley je mednarodna certifikacijska shema, ki ureja trgovino s surovimi diamanti. Njegov cilj je preprečiti pretok »konfliktnih« oziroma »krvavih« diamantov, hkrati pa pomaga zaščititi zakonito trgovino s surovimi diamanti. »Konfliktni« diamanti so surovi diamanti, ki jih uporabljajo uporniška gibanja ali njihovi zavezniki za financiranje oboroženih spopadov. Udeleženci certifikacijske sheme so zavezani k odstranitvi »konfliktnih« diamantov iz svetovne dobavne verige. Proces Kimberley temelji na kontrolah za sledenje dragim kamnom od rudnika do izvoza in poznejšega trgovanja. Z uveljavljanjem strogih certifikacijskih protokolov in ocenjevanjem skladnosti Proces Kimberley zagotavlja, da vse sodelujoče države vzdržujejo visoke standarde, zaradi katerih »konfliktni« diamanti ne vstopajo na mednarodni trg. Vsak izvoz diamantov je natančno pregledan in ga mora spremljati veljavno potrdilo, ki potrjuje, da so diamanti conflict-free, s čimer se prepreči vstop nedovoljenih dragih kamnov na trg.

- obseg gotovine, ki se uporablja v državi,
- ali in kako je regulirano izkopavanje plemenitih kovin in dragih kamnov v zadevni državi,
- ali so v državi vzpostavljeni neformalni bančni sistemi, kot npr. Hawala, ki delujejo v mnogih državah v razvoju,
- ali v državi delujejo teroristične organizacije in kriminalne združbe, zlasti na območjih, na katerih plemenite kovine in/ali drage kamne izkopavajo posamezniki in ne večje družbe,
- ali je iz države omogočen dostop do bližnjih konkurenčnih trgov ali postopkov obdelave,

Pri upoštevanju dejavnikov povečanega tveganja oziroma neznatnega geografskega tveganja zavezanec upošteva dejavnike iz Pravilnika o dejavnikih neznatnega in povečanega tveganja za pranje denarja ali financiranje terorizma (Uradni list RS, št. 23/23), poleg tega pa tudi seznam tveganih držav za pranje denarja ali financiranje terorizma, ki ga na svojih spletnih straneh objavlja Urad.

Pri ocenjevanju tveganja za pranje denarja ali financiranje terorizma v zvezi s stranko, poslovnim razmerjem, transakcijo, produktom, storitvijo ali distribucijsko potjo upošteva naslednje dejavnike povečanega tveganja, povezane z državo ali geografskim območjem:

- države, ki so uvrščene na seznam visoko tveganih tretjih držav s strateškimi pomanjkljivostmi, v katerih ne veljajo ustrezni ukrepi za preprečevanje in odkrivanje pranja denarja ali financiranja terorizma.
- države, za katere je na podlagi zanesljivih virov ugotovljeno, da imajo precejšnjo stopnjo korupcije ali drugih kaznivih dejanj.
- države, za katere je na podlagi zanesljivih virov (kot so vzajemna ocenjevanja, poročila mednarodnih teles o stanju na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma, poročila o spremljanju izvajanja ukrepov) ugotovljeno, da nimajo vzpostavljenih oziroma učinkovito izvedenih ukrepov glede boja proti pranju denarja in financiranju terorizma v skladu z revidiranimi priporočili Projektne skupine za finančno ukrepanje glede pranja denarja (Financial Action Task Force – FATF).
- države, za katere veljajo sankcije, embargi ali podobni ukrepi, ki jih izdajo mednarodne organizacije, kot sta Evropska unija ali Organizacija združenih narodov.
- države, ki zagotavljajo financiranje ali podporo terorističnim organizacijam ali države, v katerih delujejo teroristične organizacije s seznama potrjenih terorističnih organizacij.

➤ **tveganje strank in poslovnih partnerjev (dobaviteljev)**

Tveganja strank pri poslovanju na drobno

Kupec na drobno oziroma končni kupec plemenitih kovin in dragih kamnov običajno nakit iz plemenitih kovin in/ali dragih kamnov kupuje za osebne namene. Povečano tveganje izhaja iz naslednjih načinov izvajanja plačil pri prodaji na drobno:

- Uporaba gotovine pri plačilu blaga višjih vrednosti.
- Plačilo preko nekoga tretjega ali dostava nekemu tretjemu. Plačilo s strani nekoga tretjega sicer samo po sebi še ne nakazuje na pranje denarja ali financiranje terorizma. Pri nakupu nakita razmeroma pogosto ženska izbere kos nakita, ki ga moški plača, dostavi pa se ženski.
- Sestavljanje (angl. structuring). Stranka veliko transakcijo oziroma nakup razdeli na več samostojnih operacij z nizkimi zneski. Tako se namesto ene velike izvede mnogo manjših transakcij, s čimer se je mogoče izogniti poglobljenemu pregledu stranke.

Tveganja pri poslovanju s poslovnimi partnerji (dobavitelji)

Povečano tveganje predstavlja stranka, ki:

- ne razume industrije oziroma sektorja, v katerem želi poslovati, ali nima prostorov za poslovanje ali opreme ali finančnih sredstev, ki so potrebni in primerni za takšno poslovanje, ali ne pozna običajnih finančnih pogojev in uzanc;
- ne želi predložiti dokumentacije, ki omogoča preveritev sledljivosti blaga;
- predlaga transakcijo, ki nima nobenega smisla, ali pa je glede na okoliščine pretirana (npr. glede same višine transakcije, kakovosti produkta ali potencialnega dobička);
- iz nepojasnjenih razlogov je geografsko precej oddaljena od zavezanca;
- uporablja banke, ki niso specializirane za storitve na teh področjih (ali le-teh ne opravljajo redno) in ki na noben način niso povezane z lokacijo pogodbene stranke in produktov;
- pogosto in nepojasnjeno menja banke, zlasti pri bankah v drugih državah;
- v posle vključuje tretje stranke bodisi kot plačnike bodisi kot prejemnike plačil ali produktov, in to brez jasnih zakonitih poslovnih namenov;
- ne želi razkriti dejanskih lastnikov ali drugih zahtevanih podatkov;
- si želi zagotoviti anonimnost tako, da opravlja redne posle preko računovodij, odvetnikov ali drugih posrednikov;
- uporablja gotovino pri transakcijah oziroma poslih oziroma na netipičen način posluje s svojimi poslovnimi partnerji;
- uporablja storitve podjetij za prenos denarja (npr. Western Union ali Moneygram) ali drugih nebančnih finančnih institucij, in to brez jasnih poslovnih namenov;
- je politično izpostavljena oseba.

➤ **tveganje, vezano na transakcijo ali posel**

Transakcija je vsak sprejem, izročitev, zamenjava, hramba, razpolaganje ali drugo ravnanje z denarjem ali drugim premoženjem pri zavezancu.

Celostna analiza tveganj vključuje tudi določitev možnih tveganj, ki izvirajo iz posameznih produktov in storitev, ki jih ponuja trgovec s plemenitimi kovinami, dragimi kamni ter izdelki iz njih. Pri tem se upoštevajo tudi naslednji dejavniki:

Produkti:

- Plemenite kovine in dragi kamni so potencialno privlačni za pranje denarja in financiranje terorizma, toda koristnost in posledično raven tveganja se razlikuje glede na vrednost produkta. Produkti nižjih vrednosti predstavljajo manjše tveganje kot produkti višjih vrednosti, razen če transakcije oziroma posli ne vključujejo zelo velike količine blaga. Trgovci s plemenitimi kovinami se morajo zavedati, da je vrednost produkta odvisna od ponudbe in povpraševanja. Relativne vrednosti nekaterih produktov se lahko med posameznimi državami močno spreminjajo.
- Sicer je odvisno od narave in obsega posla ter stranke, vendar zlato lahko predstavlja večje tveganje. Čisto zlato ali relativno čisto zlato je namreč mogoče uporabljati tudi kot valuto samo po sebi. Zlato je na voljo v različnih oblikah, (npr. kot nakit, v kovancih, v palicah ali kot ostanki) in se z njim trguje v vseh naštetih oblikah.
- Čeprav zlitine zlata lahko zahtevajo znatne predelave za doseg končnega cilja, se ostanki zlata še naprej lahko prodajajo za večje vrednosti. Vrednosti ostankov zlata so negotove, vse dokler ostanki niso obdelani, kar lahko predstavlja tveganje pranja denarja in financiranja terorizma, če stranke podcenjujejo ali precenjujejo mednarodne pošiljke.

- Naplavljeno zlato ali zlati prah lahko kažeta na priložnostno rudarstvo s strani posameznika ali manjših skupin, pogosto na področjih, ki so zaznamovana z neformalnim bančništvom ali odsotnostjo oblasti, kar lahko predstavlja večje tveganje.
- Upoštevati je potrebno tudi fizične karakteristike blaga. Blago, ki je lahko prenosljivo in je zato malo možnosti, da bi ga odkrili organi pregona, predstavlja večje tveganje za čezmejno pranje denarja. Npr. majhne diamante, ki so lahki in jih ni mogoče zaznati z detektorji kovin, se lahko brez težav skrije.

Storitve:

V svetu je praksa, da večji trgovci s plemenitimi kovinami za svoje stranke ustvarijo tudi posebne račune, namenjene začasnemu shranjevanju ali za nadaljnje investicije, nato pa prenašajo sredstva svojih poslovnih partnerjev med temi računi ter med lokacijami skladiščenja ali dostave (poslovnim partnerjem torej nudijo podobne storitve kot banke). Takšne storitve, ki jih nudijo tako banke kot trgovci s plemenitimi kovinami, lahko pralcem denarja ali financerjem terorizma omogočajo, da v okviru mednarodne trgovine premikajo velike vsote in to pod krinko zakonitih poslov. Zaradi vtisa, da ne prihaja do anonimnosti ali drugih nepravilnosti, se jih posledično lahko napačno obravnava kot malo tvegane.

Lastnosti trga:

Pri oceni tveganj se upoštevajo tudi naslednje značilnosti, ki lahko zmanjšajo tveganja v zvezi določeno transakcijo oziroma poslom:

- Omejene možnosti nadaljnje prodaje oziroma preprodaje blaga običajno zmanjšajo interes za pranje denarja.
- Velikost trga – na majhnem trgu je težje opravljati različne transakcije oziroma prikrivati sledi, zato je takšen trg manj privlačen za pranje denarja.
- Stopnja zahtevanega strokovnega znanja – če so za dogovor glede določenih poslov potrebna specializirana strokovna znanja, je tveganje, da bodo takšne posle izvajali storilci pranja denarja, manjše, kar pa ne pomeni, da le-ti niso zmožni pridobiti ali uporabiti ustreznega znanja.
- Stopnja tržne regulacije - če je trg reguliran, predstavljajo transakcije na takšnem trgu manjše tveganje.
- Stroški transakcij - transakcije, ki vključujejo visoko vrednost blaga in nizke transakcijske stroške, so še posebno privlačne za pralce denarja.
- Načini financiranja - način plačila vpliva na obstoječe tveganje za pranje denarja in financiranja terorizma. Če transakcije potekajo preko bančnega sistema, se tveganje za pranje denarja in financiranje terorizma zmanjša. Tveganje se lahko poveča v naslednjih primerih:

- a) uporaba gotovine, še zlasti, če je uporabnik gotovine anonimen ali namerno skriva identiteto,
- b) plačila na ali iz računov tretjih strank,
- c) plačila na ali iz računov finančnih institucij, ki niso povezane s transakcijo, kot so banke s sedežem v drugih državah,
- d) nebančni finančni mehanizmi oziroma subjekti, kot so menjalnice ali subjekti, ki nudijo storitve prenosa denarja (npr. Western Union ali MoneyGram).

3.2 Vzpostavitev politik, kontrol in postopkov za učinkovito ublažitev in obvladovanje tveganj pranja denarja in financiranja terorizma

Zavezanec za učinkovito ublažitev in obvladovanje tveganj pranja denarja in financiranja terorizma, ugotovljenih na podlagi 18. in 19. člena ZPPDFT-2, vzpostavi učinkovite politike, kontrole in postopke, ki so sorazmerni glede na njegovo dejavnost in velikost (npr. velikost in sestavo zavezanca, obseg in sestavo poslov, vrste strank, s katerimi posluje zavezanec, vrste produktov, ki jih ponuja). Politike, kontrole in postopki vključujejo razvoj notranjih politik, kontrol in postopkov, ki se nanašajo na:

- modele upravljanja s tveganji,
- skrbni pregled stranke,
- sporočanje podatkov UPPD,
- varstvo in hrambo podatkov ter upravljanje evidenc,
- notranjo kontrolo nad opravljanjem nalog s področja odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma,
- zagotavljanje skladnosti s predpisi,
- varno zaposlovanje in po potrebi varnostno preverjanje zaposlenih v skladu z zakonom, ki ureja tajne podatke,
- izobraževanje in usposabljanje zaposlenih.

Zavezanec, ki je srednja ali velika družba v skladu z zakonom, ki ureja gospodarske družbe, imenuje enega od članov upravnega ali poslovnega organa, odgovornega za izvajanje nalog iz prejšnjega odstavka in za zagotavljanje skladnosti poslovanja z zakoni in drugimi predpisi s področja odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma.

Eden od ukrepov zmanjšanja tveganja, da bi stranke preko zavezanca oprale denar, je lahko tudi uvedba nekaterih ukrepov, ki jih zakon neposredno ne predpisuje, lahko pa bistveno prispevajo k blaženju in obvladovanju tveganj. Eden od takšnih ukrepov je npr. da trgovci s plemenitimi kovinami ugotavljajo izvor sredstev/premoženja ali da izvedejo vsaj enega ali več dodatnih ukrepov poglobljenega pregleda pri transakcijah višje vrednosti (npr. prag nad 50.000 ali 100.000 EUR, odvisno od obsega poslovanja). Trgovci s plemenitimi kovinami so namreč zaradi svojih značilnosti privlačen vir za prikrivanje sredstev nezakonitega izvora in nakupi višjih vrednosti lahko predstavljajo povečano tveganje.

3.3 Izvajanje ukrepov za poznavanje stranke (pregled stranke)

Izvajanje ukrepov za poznavanje stranke (pregled stranke) je ključen element v sistemu odkrivanja in preprečevanja pranja denarja. Trгоvec s plemenitimi kovinami in dragimi kamni ter izdelki iz njih je dolžan opraviti običajen pregled stranke, s katero sklepa poslovna razmerja. ZPPDFT-2 pozna še dve posebni obliki pregleda stranke, in sicer poenostavljen pregled in poglobljen pregled. Pri strankah z nižjo stopnjo tveganja se uporablja poenostavljen pregled, ki pomeni opustitev nekaterih ukrepov in pri katerem se pridobi manjši nabor podatkov. Poglobljeni pregled, ki pomeni uvedbo dodatnih ukrepov, se izvaja pri strankah, ki predstavljajo večje tveganje. Družba postopke izvajanja pregleda strank opredeli v svojih notranjih aktih.

Zavezanec mora pregled stranke opraviti v naslednjih primerih (prvi odstavek 22. člena ZPPDFT-2):

- pri **sklepanju poslovnega razmerja** s stranko;
- pri vsaki transakciji v vrednosti **15.000 evrov** ali več, ne glede na to, ali poteka posamično ali z več transakcijami, ki so med seboj očitno povezane;

- pri **dvomu** o verodostojnosti in ustreznosti predhodno pridobljenih podatkov o stranki ali dejanskem lastniku stranke;
- vedno, kadar v zvezi s transakcijo, stranko, sredstvi ali premoženjem obstajajo **razlogi za sum** pranja denarja ali financiranja terorizma, ne glede na vrednost transakcije.

ZPPDFT-2 opredeljuje poslovno razmerje kot poslovni ali drug pogodbeni odnos, ki ga stranka sklene ali vzpostavi pri zavezancu in je povezan z opravljanjem dejavnosti zavezanca ter se zanj ob vzpostavitvi stikov predvideva, da bo trajal.

Stranka pomeni tako končnega kupca kot pogodbenega partnerja zavezanca (dobavitelja).³

3.3.1 Običajen pregled stranke

Običajen pregled stranke obsega naslednje (prvi odstavek 21. člena ZPPDFT-2):

1.) **ugotavljanje istovetnosti stranke** in preverjanje njene istovetnosti na podlagi zanesljivega neodvisnega vira:

- ✓ z vpogledom v osebni dokument stranke ob njeni osebni navzočnosti.
Če iz tega dokumenta ni mogoče dobiti vseh predpisanih podatkov, se manjkajoči podatki pridobijo iz druge veljavne javne listine, ki jo predloži stranka, oziroma neposredno od stranke. Če zavezanec pri ugotavljanju in preverjanju istovetnosti podvomi v resničnost pridobljenih podatkov ali verodostojnost listin in druge poslovne dokumentacije, iz katerih so bili podatki pridobljeni, zahteva tudi pisno izjavo stranke (29. člen ZPPDFT-2).
- ✓ na podlagi sredstva elektronske identifikacije (kvalificiranega digitalnega potrdila stranke).
Podatki, ki jih na ta način ni mogoče pridobiti, se pridobijo iz kopije uradnega osebnega dokumenta, ki jo stranka pošlje zavezancu v papirnat ali digitalni obliki. Če na opisani način ni mogoče pridobiti vseh predpisanih podatkov, se manjkajoči podatki pridobijo neposredno od stranke.
- ✓ z uporabo videoelektronske identifikacije
Zavezanec ugotovi in preveri istovetnost stranke, ki je fizična oseba, samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, zakonitega zastopnika ali pooblaščenca stranke z uporabo videoelektronske identifikacije, če so hkrati izpolnjeni pogoji iz prvega odstavka 34. člena ZPPDFT-2. Zavezanec stranko, katere istovetnost je bila preverjena z uporabo video elektronske identifikacije, spremlja s posebno skrbnostjo vsaj šest mesecev po ugotovitvi in preverjanju istovetnosti.
- ✓ z uporabo drugih ustrezno varnih daljinsko upravljanih ali elektronskih postopkov, če so hkrati izpolnjeni pogoji iz prvega odstavka 35. člena ZPPDFT-2. Zavezanec stranko spremlja s posebno skrbnostjo vsaj šest mesecev po ugotovitvi in preverjanju istovetnosti v skladu s tem načinom preveritve.

Zavezanec za stranko, ki je pravna oseba, ugotovi in preveri istovetnost stranke ter pridobi podatke iz 1. točke prvega odstavka 150. člena ZPPDFT-2 z vpogledom v originalno ali overjeno

³ Glej tudi RBA Guidance for dealers in precious metal and stones, točka 49., str. 8, objavljeno na www.fatfgafi.org/content/dam/fatfgafi/guidance/RBA%20for%20Dealers%20in%20Precious%20Metal%20and%20Stones.pdf.coredownload.inline.pdf

dokumentacijo iz poslovnega, sodnega ali drugega javnega registra, ki jo predloži zakoniti zastopnik ali njegov pooblaščenec, pri čemer ta ne sme biti starejša od treh mesecev (36. člen ZPPDFT-2). Če poslovno razmerje namesto njenega zakonitega zastopnika sklepa njegov pooblaščenec, zavezanec ugotovi in preveri istovetnost pooblaščenca ter pridobi podatke iz 2. točke prvega odstavka 150. člena ZPPDFT-2 z vpogledom v osebni dokument pooblaščenca ob njegovi osebni navzočnosti (31. člen ZPPDFT-2).

2.) ugotavljanje dejanskega lastnika stranke

Pridobivanje podatkov o dejanskem lastniku spada med najpomembnejše dele pregleda stranke, ki so pravne osebe. Zavezanec mora ugotoviti lastniško in nadzorno strukturo svoje stranke do te mere, da je prepričan o njenem dejanskem lastniku.

Dejanski lastnik je vsaka fizična oseba, ki je končni lastnik stranke ali jo nadzira ali kako drugače obvladuje, ali fizična oseba, v imenu katere se izvaja transakcija. Pojem dejanskega lastništva je bil uveden, da bi se povečala preglednost zapletenih podjetniških struktur. Potreba po dostopu do točnih, posodobljenih in ustreznih informacij o dejanskem lastniku je ključni dejavnik pri iskanju storilcev kaznivih dejanj, ki bi svojo identiteto sicer lahko skrili za take nepregledne strukture.

Pri prikrivanju dejanskega lastnika se pogosto uporablja t. i. slamnate osebe, ki delujejo kot direktor ali delničar pravnega subjekta, oseba, ki jo je postavila in jo nadzira, pa ni razkrita. Te osebe lahko prikrijejo dejansko lastništvo in nadzorno strukturo, kadar dejanski lastniki ne želijo razkriti svoje identitete ali vloge, ki jo imajo v njej. Zato je treba preprečiti zlorabo uporabe slamnatih lastnikov in storilcem kaznivih dejanj onemogočiti, da se skrivajo za osebami, ki delujejo v njihovem imenu.

ZPPDFT-2 v členih od 42. do 44. opredeljuje kriterije, ki jih morajo zavezanci upoštevati pri ugotavljanju dejanskega lastnika stranke.

Za gospodarske subjekte poleg pokazatelja lastništva (več kot 25 odstotkov poslovnega deleža, glasovalnih ali drugih pravic ali lastništvo 25 odstotkov in ene delnice) ZPPDFT-2 vsebuje možnost ugotavljanja lastnika tudi na podlagi drugih načinov nadzora. Tako se na podlagi četrtega odstavka 42. člena ZPPDFT-2 fizična oseba, ki ima obvladujoč položaj pri upravljanju sredstev gospodarskega subjekta ali ki na drug način nadzoruje, usmerja ali bistveno vpliva na odločitve posloводства gospodarskega subjekta, lahko določi tudi na podlagi pogojev, ki jih mora gospodarski subjekt, ki obvladuje eno ali več odvisnih družb, upoštevati pri pripravi letnega konsolidiranega poročila v skladu z Zakonom o gospodarskih družbah.

Za smiselno identifikacijo dejanskih lastnikov je treba ugotoviti, na kakšen način se izvaja nadzor. **Ugotavljanje obstoja lastniškega deleža ali nadzora preko lastniškega deleža je potrebno, vendar ne zadostuje ter ne izključuje potrebnih preverjanj za ugotavljanje dejanskih lastnikov.** Pri preverjanju, ali katera koli fizična oseba izvaja nadzor na druge načine, ne gre za naknadno preverjanje, ki ga je treba opraviti le, kadar ni mogoče določiti lastniškega deleža. Preverjanje obstoja lastniškega deleža ali nadzora preko lastniškega deleža, ter preverjanje izvajanja nadzora na druge načine, je potrebno opraviti vzporedno.

Register dejanskih lastnikov, ki ga vodi in vzdržuje AJ PES, je baza podatkov, v kateri se zbirajo podatki o dejanskih lastnikih pravne osebe z namenom zagotavljanja transparentnosti lastniških struktur poslovnih subjektov in onemogočanja zlorab poslovnih subjektov za pranje denarja in financiranje terorizma, ki bi svojo identiteto sicer lahko skrili za poslovno strukturo

Zavezanec ugotovi dejanskega lastnika stranke tako, da pridobi podatke iz 14. točke prvega odstavka 150. člena ZPPDFT-2, in sicer:

- ✓ osebno ime, naslov stalnega in začasnega prebivališča, datum rojstva, državljanstvo, davčno številko, ter višino lastniškega deleža ali drug način nadzora;

- ✓ v primeru tujega sklada ali tuje ustanove oziroma podobnega subjekta tujega prava tudi podatek o kategoriji oseb, v interesu katerih sta ustanovitev in delovanje tujega sklada, tuje ustanove ali podobnega pravnega subjekta tujega prava;
- ✓ dokazilo o registraciji podatkov o dejanskem lastniku ali izpis iz registra dejanskih lastnikov.

Podatke zavezanec pridobi z vpogledom v izvirnik ali overjeno kopijo dokumentacije iz poslovnega, sodnega ali drugega javnega registra, ki ne sme biti starejša od treh mesecev. Lahko jih pridobi tudi z neposrednim vpogledom v poslovni, sodni ali drug javni register ter z neposrednim vpogledom v register dejanskih lastnikov, pri čemer **se ne sme zanašati izključno na podatke, vpisane v register dejanskih lastnikov.**

Če iz poslovnega, sodnega ali drugega javnega registra ni mogoče pridobiti vseh podatkov o dejanskem lastniku stranke, zavezanec pridobi manjkajoče podatke z vpogledom v izvirnike ali overjene kopije listin in druge poslovne dokumentacije, ki mu jih predloži zakoniti zastopnik ali pooblaščenec stranke.

Če manjkajočih podatkov iz objektivnih razlogov ni mogoče dobiti, jih zavezanec pridobi neposredno iz pisne izjave zakonitega zastopnika ali pooblaščenca stranke, pri čemer uporabi enega ali več ukrepov poglobljenega pregleda stranke v skladu z določbami ZPPDFT-2, ki urejajo ukrepe poglobljenega pregleda stranke (64. do 70. člen).

Enako ravna zavezanec, če sicer pridobi vse podatke o dejanskem lastniku, vendar jih pridobi le iz registra dejanskih lastnikov. Če zavezanec pri ugotavljanju dejanskega lastnika stranke podvomi o resničnosti prejetih podatkov ali verodostojnosti listin in druge poslovne dokumentacije, iz katerih so bili podatki pridobljeni, od zakonitega zastopnika ali pooblaščenca stranke pred sklenitvijo poslovnega razmerja ali izvedbo transakcije zahteva tudi njegovo pisno izjavo, pri čemer zavezanec uporabi za to stranko en ukrep ali več ukrepov poglobljenega pregleda stranke v skladu z določbami ZPPDFT-2, ki urejajo ukrepe poglobljenega pregleda stranke (64. do 70. člen).

Če zavezanec ugotovi, da so podatki o dejanskem lastniku, vpisani v register dejanskih lastnikov, v neskladju s podatki, ki jih je pridobil sam, o tem pisno obvesti urad in mu pošlje vso dokumentacijo, iz katere izhaja ugotovljeno neskladje, v 15 dneh od ugotovitve neskladja.

3.) pridobitev podatkov o namenu in predvideni naravi poslovnega razmerja ali transakcije;

4.) redno skrbno spremljanje poslovnih aktivnosti, ki jih stranka izvaja pri zavezancu

Pri določanju obsega izvajanja ukrepov iz prejšnjega odstavka družba upošteva vsaj:

- namen sklenitve in naravo poslovnega razmerja,
- višino sredstev, vrednost premoženja ali obseg transakcij,
- čas trajanja poslovnega razmerja in
- skladnost poslovanja z namenom sklenitve poslovnega razmerja.

Postopki izvajanja teh ukrepov morajo biti opredeljeni v notranjih aktih.

Nabor podatkov, ki jih je potrebno pridobiti v okviru pregleda stranke, določa 53. člen ZPPDFT-2. Zavezanec, ki **ukrepov** iz prvih treh alinej prejšnjega odstavka **ne more izvesti, ne sme skleniti poslovnega razmerja ali opraviti transakcije oziroma mora prekiniti poslovno razmerje**, če je to že sklenjeno, in mora preučiti možnost, da v skladu s 76. členom tega zakona uradu sporoči podatke o stranki oziroma sumljivi transakciji, ki jih ima (26. člen ZPPDFT-2).

3.3.2 Poenostavljen pregled stranke

Zavezanec opravi poenostavljeni pregled stranke, če oceni, da stranka, poslovno razmerje, transakcija, produkt, storitev, distribucijska pot, država ali geografsko območje predstavljajo **neznatno tveganje** za pranje denarja ali financiranje terorizma. Pri odločitvi, ali bo opravil poenostavljeni pregled stranke, zavezanec upošteva tudi, ali je ugotovljeno neznatno tveganje za pranje denarja ali financiranje terorizma sektorja ali dejavnosti neznatnega tveganja pranja denarja in financiranja terorizma in Uredbo o dejavnostih neznatnega tveganja pranja denarja ali financiranja terorizma (Uradni list RS, št. 15/23).

Zavezanec v zadostni meri spremlja poslovne aktivnosti stranke in transakcije, da lahko prepozna neobičajne in sumljive transakcije. Poenostavljeni pregled stranke ni dovoljen, kadar v zvezi s stranko, transakcijo, premoženjem ali sredstvi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma. Obseg pridobivanja podatkov pri izvajanju poenostavljenega pregleda stranke je določen v petem odstavku 63. člena ZPPDFT-2.

3.3.3 Poglobljen pregled stranke

Poglobljen pregled stranke poleg ukrepov iz običajnega pregleda stranke **vkliučuje dodatne ukrepe**, kadar gre za:

- sklepanje poslovnega razmerja s stranko, ki je politično izpostavljena oseba (glej 66. člen ZPPDFT-2). Zavezanec je dolžan vzpostaviti sistem upravljanja s tveganji, ki vključuje tudi postopek, s katerim ugotavlja, ali je stranka ali njen dejanski lastnik politično izpostavljena oseba.⁴ Ta postopek družba določi v svojem notranjem aktu. Če je stranka politično izpostavljena oseba, zavezanec pridobi podatke o izvoru sredstev (na podlagi predloženih listin oziroma na podlagi pisne izjave stranke).
- kadar je stranka ali transakcija povezana s tretjo državo z visokim tveganjem (gre za države, ki imajo po podatkih mednarodnih organizacij pomanjkljivo zakonodajo ali je ne izvajajo v celoti oziroma se države povezuje z drugimi tveganji, ki lahko vplivajo na uspešnost boja zoper pranje denarja in financiranje terorizma.⁵ (Glej 69. člen ZPPDFT-2).
- če oceni, da stranka, poslovno razmerje, transakcija, produkt, storitev, država ali geografsko področje pomeni povečano tveganje za pranje denarja ali financiranje terorizma.⁶

Če je stranka ali transakcija povezana s tretjo državo z visokim tveganjem, če gre za politično izpostavljeno osebo ali če zavezanec oceni, da gre za povečano tveganje za pranje denarja ali financiranja terorizma, zavezanec poleg obveznih ukrepov iz 66. in 69. člena ZPPDFT-2 izvede enega ali več dodatnih ukrepov. **Izbira ukrepa je odvisna od tega, kateri ukrep bo pri zavezancu dejansko zmanjšal tveganje za pranje denarja ali financiranje terorizma, ki bi lahko potekalo preko njegove dejavnosti.**

⁴ Politično izpostavljena oseba je vsaka fizična oseba, ki deluje ali je v zadnjem letu delovala na vidnem javnem položaju v državi članici ali tretji državi, vključno z njenimi ožjimi družinskimi člani in ožjimi sodelavci. Funkcije, ki se v RS štejejo za vidne javne položaje, določa Uredba o seznamu funkcij, ki se v Republiki Sloveniji štejejo kot vidni javni položaj (Uradni list RS št. 71/2023 z dne 30. 6. 2023).

⁵ Seznam tveganih držav je objavljen na spletni strani UPPD.

⁶ Dejavniki, ki pomenijo povečano tveganje, so določeni v Pravilniku o dejavnostih neznatnega in povečanega tveganja za pranje denarja ali financiranje terorizma (5., 6. in 7. člen).

Dodatni ukrepi so primeroma naslednji:

- Pridobivanje dodatnih podatkov o dejavnosti stranke in pogostejše posodabljanje podatkov o istovetnosti stranke in njenem dejanskem lastniku;
- Pridobivanje dodatnih podatkov o namenu in predvideni naravi poslovnega razmerja in podatkov o razlogih nameravane ali opravljene transakcije;
- Pridobivanje podatkov o izvoru sredstev in premoženja stranke ter dejanskega lastnika ter podatkov o izvoru sredstev in premoženja, ki so ali bodo predmet poslovnega razmerja ali transakcije;
- Pridobivanje pisne odobritve nadrejene odgovorne osebe, ki zaseda položaj višjega vodstva, pred sklenitvijo poslovnega razmerja ali odobritve nadaljevanja poslovnega razmerja, če se oceni ali ugotovi povečano tveganje po sklenitvi poslovnega razmerja;
- Skrbno spremljanje transakcij in drugih poslovnih aktivnosti, ki jih pri zavezancu izvaja stranka; in
- Preverjanje verodostojnosti pridobljenih podatkov in dokumentacije pri zunanjih virih.

3.4 Omejitev gotovinskega poslovanja

Višji zneski pri plačilih v gotovini predstavljajo visoko tveganje pranja denarja in financiranja terorizma. Zaradi zmanjševanj tveganj, ki jih prinašajo takšna plačila v gotovini, velja omejitev gotovinskih transakcij.

Trgovec s plemenitimi kovinami, dragimi kamni ter izdelki iz njih ne sme sprejeti plačila v gotovini, če ta znesek presega vrednost 5.000 EUR. Prav tako ne smejo v okviru svoje dejavnosti stranki ali nekomu tretjemu izplačati gotovine, če to plačilo presega vrednost 5.000 eurov.

Omejitev gotovinskih plačil velja tudi, če se plačilo za storitev opravi v več med seboj povezanih gotovinskih transakcijah, ki skupaj presegajo vrednost 5.000 EUR (74. člen ZPPDFT-2).

3.5 Sporočanje podatkov uradu

Obveznost sporočanja sumljivih transakcij (76. člen ZPPDFT-2): zavezanec mora sporočiti uradu podatke iz prvega odstavka 150. člena ZPPDFT-2 ter dokumentacijo v zvezi z njimi vedno, kadar v zvezi s transakcijo, osebo, premoženjem ali sredstvi obstajajo **razlogi za sum** pranja denarja ali financiranja terorizma, in sicer še pred izvedbo transakcije, ter v sporočilu navesti rok, v katerem naj bi se ta opravila. Kadar so podani razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma šele po izvedeni transakciji, zavezanec sporoči uradu podatke takoj oziroma najpozneje v petih delovnih dneh. Obveznost sporočanja transakcij velja tudi za nameravano transakcijo ne glede na to, ali je bila pozneje opravljena ali ne.

Sporočilo o sumljivi transakciji mora biti uradu posredovano po zaščiteni elektronski poti, izjemoma se lahko posreduje po telefonu, vendar mora biti uradu posredovano tudi po zaščiteni elektronski poti najpozneje naslednji delovni dan. Za sporočanje podatkov o sumljivih transakcijah, gotovinskih transakcijah in nakazilih v tvegane države zavezanci predhodno opravijo **registracijo** pri uradu. Registracijo opravijo tako, da izpolnijo obrazec za registracijo.⁷

⁷ Glej www.gov.si/zbirke/storitve/sporocanje-podatkov-uradu/

Sumljiva transakcija je vsaka nameravana ali izvršena transakcija, v zvezi s katero trgovec s plemenitimi kovinami, dragimi kamni ter izdelki iz njih, ve ali ima razloge za sum, da premoženje ali sredstva izvirajo iz kaznivih dejanj, ki bi lahko predstavljala predhodno dejanje za pranje denarja ali so povezana s financiranjem terorizma ali po značilnostih ustrezajo indikatorjem za prepoznavanje sumljivih transakcij (glej prilogo), ki napotujejo na razloge za sum pranja denarja ali financiranja terorizma.

3.6. Imenovanje pooblaščenca in namestnikov pooblaščenca ter zagotovitev pogojev za njihovo delo

Zavezanec mora za posamezne naloge odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma imenovati pooblaščenca in enega ali več njegovih namestnikov. Podatke o pooblaščenca in njegovem namestniku je potrebno sporočiti uradu.⁸ V primeru, da ima zavezanec manj kot štiri zaposlene, mu ni potrebno določiti pooblaščenca (drugi odstavek 83. člen ZPPDFT-2). Vendar pa lahko zavezanec, kljub temu da ima manj kot štiri zaposlene, na podlagi lastne odločitve imenuje pooblaščenca. V tem primeru mora pooblaščenec izpolnjevati vse pogoje in izvajati vse naloge, ki jih zakon določa za pooblaščenca.

3.7. Skrb za redno strokovno usposabljanje zaposlenih ter zagotovitev redne notranje kontrole nad opravljanjem nalog na podlagi ZPPDFT-2

Zavezanec mora skrbeti za **redno strokovno usposabljanje vseh zaposlenih**, ki opravljajo naloge preprečevanja in odkrivanja pranja denarja in financiranja terorizma. V zvezi s tem mora pripraviti program letnega strokovnega usposabljanja, in sicer najpozneje do konca marca za tekoče leto. Skrb za redno strokovno usposabljanje in izobraževanje se nanaša na seznanjanje z določili ZPPDFT-2 in na njegovi podlagi izdanih pravilnikov in notranjih aktov, s strokovno literaturo glede preprečevanja in odkrivanja pranja denarja in financiranja terorizma, s seznamami indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma (87. člen ZPPDFT-2).

Zavezanec mora zagotavljati redno notranjo kontrolo nad opravljanjem nalog odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma (88. člen ZPPDFT-2). V primeru, da ima družba manj kot štiri zaposlene, ji ni potrebno izvajati notranje kontrole (drugi odstavek 83. člen ZPPDFT-2).

Podrobneje so obveznosti določene v Pravilniku o izvajanju notranje kontrole, pooblaščenca, hrambi in varstvu podatkov, strokovnem usposabljanju ter upravljanju evidenc pri zavezancih (Uradni list RS, št. 14/23).

⁸ Zavezanec sporoči uradu podatke o osebnem imenu in nazivu delovnega mesta pooblaščenca ter namestnika pooblaščenca in vsako spremembo teh podatkov brez odlašanja, najpozneje pa v 15 dneh od dneva imenovanja oziroma spremembe podatka. Zavezanec sporoči tudi datum imenovanja, datum prenehanja funkcije, naslov, kjer pooblaščenec in njegov namestnik opravljata svoje delo, če je ta drugačen od sedeža zavezanca, ter kontaktne podatke pooblaščenca in njegovega namestnika, kot sta telefonska številka in elektronski naslov, ter morebitne druge podatke za stike (peti odstavek 86. člena ZPPDFT-2).

3.8 Priprava seznama indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij

Trgovec s plemenitimi kovinami, dragimi kamni ter izdelki iz njih mora pripraviti seznam indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma. Seznam se nahaja v prilogi teh Smernic in ga zavezanec prilagodi svojemu načinu poslovanja. Pri sestavi seznama indikatorjev zavezanec upošteva zlasti zapletenost in obseg izvajanja transakcij, neobičajno sestavo, vrednost ali povezanost transakcij, ki nimajo jasno razvidnega ekonomskega ali pravno utemeljenega namena, oziroma niso v skladu, ali so v nesorazmerju z običajnim oziroma pričakovanim poslovanjem stranke, in druge okoliščine, ki so povezane s statusom ali drugimi lastnostmi stranke (92. člen ZPPDFT-2).

3.9 Zagotovitev varstva in hrambe podatkov ter upravljanje z zakonom predpisanih evidenc

Varstvo podatkov, ki ga mora zagotavljati zavezanec, je podrobno urejeno od 134. do vključno 140. člena ZPPDFT-2. Zavezanec hrani podatke in pripadajočo dokumentacijo, ki se nanaša na pregled stranke in posamezne transakcije, **deset let** po prenehanju poslovnega razmerja oziroma opravljeni transakciji (142. člen ZPPDFT-2). V primeru hrambe podatkov, pridobljenih v okviru poslovnega razmerja, in pripadajoče dokumentacije začne rok hrambe vseh pridobljenih podatkov, vključno s podatki o posameznih transakcijah, teči prvi dan po prenehanju poslovnega razmerja.

Zavezanci hranijo podatke in pripadajočo dokumentacijo o pooblaščenцу in namestniku pooblaščenca, strokovnem usposabljanju zaposlenih, izvajanju notranje kontrole in upravljanju tveganj iz 18., 83., 84. in 87. člena ZPPDFT-2 **štiri leta** po imenovanju pooblaščenca in namestnika pooblaščenca, opravljenem strokovnem usposabljanju ter izvedenih notranji kontroli in analizi vplivov, ki jih v zvezi s tveganjem pranja denarja ali financiranja terorizma pomenijo spremembe poslovnih procesov zavezanca.

Zavezanec upravlja naslednje evidence podatkov (149. člen ZPPDFT-2):

- evidence podatkov o strankah, poslovnih razmerjih in transakcijah iz 22. in 23. člena ZPPDFT-2,
- evidence sporočenih podatkov Uradu o sumljivih transakcijah iz 76. člena ZPPDFT-2.

4. Veljavnost smernic

Smernice pričnejo veljati z objavo na spletni strani Urada za preprečevanje pranja denarja.

Z dnem uveljavitve teh Smernic prenehajo veljati Smernice za izvajanje Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma za trgovce s plemenitimi kovinami in dragimi kamni ter izdelki iz njih, ki jih je izdal Urad RS za preprečevanje pranja denarja v juniju 2009.

Številka: 029-12/2025

Datum: 2. 7. 2025

mag. Andreja But
glavna tržna inšpektorica

5. Priloga: Seznam indikatorjev za prepoznavanje sumljivih transakcij s področja pranja denarja in financiranja terorizma

Poznavanje stranke in njene dejavnosti predstavlja izhodišče za sklepanje, da pri določenih transakcijah in strankah obstajajo razlogi za sum pranja denarja. Na splošno je mogoče reči, da so razlogi za sklepanje na sum pranja denarja pri vseh tistih transakcijah, ki niso skladne s strankino zakonito poslovno dejavnostjo ali zasebno dejavnostjo, z njenim običajnim načinom poslovanja, in ko pri transakciji ni mogoče prepoznati pravnega ali gospodarskega namena.

Pri ugotavljanju, ali so pri poslovanju posamezne stranke podani razlogi za sum pranja denarja, je potrebno presojati vsak indikator zase in obenem več indikatorjev skupaj (če so podani). Obstoj samo enega indikatorja, ki kaže na to, da je transakcija sumljiva, včasih zadošča za posredovanje podatkov Uradu za preprečevanje pranja denarja, včasih pa predstavlja zgolj opozorilo, da je potrebno skrbno preučiti transakcijo in z njo povezano stranko, da bi s tem morda odkrili še druge indikatorje.

V seznamu so kot indikatorji za prepoznavanje sumljivih transakcij navedeni primeri transakcij in neobičajnih okoliščin pri njihovem izvajanju, da bi lahko zavezanec z večjo pozornostjo preveril možnost obstoja razlogov za sum pranja denarja. Seznam indikatorjev je pripomoček za lažje prepoznavanje sumljivih transakcij. Dokončen in celovit pregled indikatorjev za prepoznavanje sumljivih transakcij je namreč težko sestaviti, ker se načini pranja denarja stalno in sproti prilagajajo spremenjenim okoliščinam. Seznam indikatorjev je nujno potrebno občasno dopolnjevati zaradi novih pojavnih oblik pranja denarja doma in v tujini.

Zavezanec mora pri svojem delu upoštevati predvsem naslednje indikatorje za prepoznavanje sumljivih transakcij:

Indikatorji, ki se nanašajo na stranko (končnega kupca ali pogodbenega partnerja - dobavitelja)

- Stranka se izogiba posredovanju osebnih podatkov ali podatkov o svoji dejavnosti oziroma posreduje napačne podatke.
- Stranka predloži sumljiv identifikacijski dokument ali drugo dokumentacijo ali ponarejen dokument
- Stranka je spremljana ali varovana.
- Stranka daje videz ustrahovanosti oziroma se nenavadno vede (očitna napetost, živčnost itn)
- Stranka je nenavadno podrobno seznanjena z zakonodajo o preprečevanju pranja denarja/financiranja terorizma
- Stranka poizveduje, kako se izogniti identifikaciji ali poročanju uradu.
- Stranka želi odpovedati transakcijo, ko izve za dolžnost identifikacije.
- Stranka daje nekonsistentne informacije o izvoru sredstev.
- Stranka ima sedež, prebivališče ali državljanstvo države, ki je na seznamu držav, katere po podatkih mednarodnih organizacij in združenj (FATF, EU, Svet Evrope), ne upoštevajo standardov na področju preprečevanja in odkrivanja pranja denarja, ali ki so znana po proizvodnji ali prodaji mamil.
- Stranka ima stalno ali začasno bivališče v državi ali regiji, ki podpira terorizem ali financiranje terorizma.
- Stranka je že bila kaznovana za kaznivo dejanje, kar je npr. znano iz medijev.
- Neskladnost med kupčevo finančno situacijo in vrednostjo nakupa.

Indikatorji, ki se nanašajo na transakcije

- Stranka želi izvedbo transakcije, ki z ekonomskega ali pravnega vidika ni smiselna.
- Stranka v kratkem časovnem obdobju opravi večje število nakupov ali prodaj, ki s pravnega ali ekonomskega vidika niso videti smiselne.
- Stranki cena ni ključnega pomena, želi le čim hitreje kupiti produkt.
- Stranka za plačilo ponuja neobičajen plačilni instrument.
- Stranka želi plačati nakup v gotovini/ ponudi plačilo z gotovino v različnih valutah.
- Stranka plača nakup z bankovci v nizkih apoenih.
- Plačilo je nakazano s strani druge osebe kot je oseba, ki želi opraviti transakcijo.
- Denarno nakazilo je izvedeno s strani neznanih virov ali iz držav, ki so na podlagi ocene geografskega tveganja obravnavane kot bolj tvegane.
- Nepojasnjene spremembe glede dogovorjenega načina financiranja.
- Neobičajen vir financiranja (npr. sredstva so pridobljena od neznanih posameznikov ali organizacij).
- Uporaba zapletenih oblik posojil in drugih nejasnih načinov financiranja (v primerjavi s posojili, ki jih nudijo regulirane finančne institucije).
- Uporaba produkta, za uporabo katerega se plača visoka provizija (npr. Western Union, MoneyGram).
- Uporaba bančnih računov v davčnih oazah ali državah z nizkimi standardi preprečevanja pranja denarja/financiranja terorizma.